

téma č. 1: Tradiční způsoby zpracování železa – kovárny a hamry

téma č. 2: Technické památky – jejich využití a prezentace

10.-11. května 2018

Technické muzeum v Brně / Purkyňova 105 / Brno-Královo Pole

Čtvrtek 10. května

10:30 – 10:40 / *Zahájení*

10:40 – 11:10 / *Eva Dvořáková / Kovárny a hamry z pohledu památkové péče*

11:10 – 11:40 / **Pavel Bureš** / *Kovárny v současnosti – od expozic kovářského řemesla a památkových objektů po funkční dílny a další alternativní formy využití*

11:40 – 12:00 / *Pauza*

12:00 – 13:00 / **Bohumila Flimelová / Tomáš Flimel** / *Historické stroje a strojní zařízení*

13:00 – 13:30 / *Pauza*

13:30 – 14:15 / **Hana Bartošová / Petra Mertová / Ondřej Merta** / *Šlakhamr v Hamrech nad Sázavou / Kovárna v Těšanech / Stará huť u Adamova*

14:15 – 14:45 / **Alena Najbertová** / *Muzejně pedagogický potenciál mimobrněnských památek TMB s kovářskou tematikou*

14:45 – 15:00 / *Pauza*

15:00 – 15:15 / **Jiří Hošek** / *Výsledky experimentální výroby replik středověkých nožů s vlnkovitými svary v kovárně v Těšanech*

15:15 – 15:30 / **Katarína Kolíbalová** / *Kovárny romských řemeslníků*

16:00 / *Odjezd do kovárny v Těšanech*

16:45 – 19:00 / *Kovárna v Těšanech / Seznámení se s koncepcí expozice a doprovodných programů, ukázka kovářské práce.*

Návrat do Brna předpokládán v 19:45

Pátek 11. května

9:00 / *Odjezd z Technického muzea v Brně do Šlakhamru v Hamrech nad Sázavou /*

10:45 – 14:00 / *Šlakhamr v Hamrech nad Sázavou / Prohlídka objektu, seznámení s koncepcí expozice a doprovodných programů, ukázka hamernické práce.*

Návrat do Brna v cca 16:00 hod.

Eva Dvořáková / Kovárny a hamry z pohledu památkové péče

Počátky průzkumů a zápisů kováren a hamrů do státního seznamu kulturních památek z období koncem 50. let a počátku 60. let 20. století v návaznosti na vydání zákona o kulturních památkách č.22/1958. Údaje o počtu památkově chráněných kováren a hamrů, přírůstky a úbytky. Badatelské aktivity v minulosti a současnosti.

Pavel Bureš / Kovárny v současnosti – od expozic kovářského řemesla a památkových objektů po funkční dílny i další alternativní formy využití

Kovárný jsou specifickým provozním stavebním objektem, který byl ještě před polovinou minulého století nepostradatelnou součástí mnoha našich vesnic. S ekonomickými a společenskými změnami i postupujícím technickým pokrokem mnohé z nich ztratily svoje uplatnění a význam a některé zcela zanikly. V současnosti je jejich využití značně různorodé – některé slouží svému původnímu účelu, jiné byly upraveny a dnes mají jiné poslání, bohužel mnohé bez údržby chátrají nebo došlo k jejich nevhodné stavební proměně. Nejhodnotnější a nejvýznamnější byly prohlášeny kulturními památkami, řada se jich po transferu či rekonstrukci stala součástí muzeí v přírodě nebo získala expoziční vybavení a slouží k předvádění kovářského řemesla. Prezentace by se měla pokusit ukázat různé způsoby a možnosti využití kováren i přístupy k výběru a instalaci mobiliáře.

Bohumila Flimelová / Tomáš Flimel / Historické stroje a strojní zařízení

Zamyšlení se nad termínem technická památka. Situace v oblasti technických památek v ČR. Seznámení s technickými památkami s důrazem na velmi ohroženou část – stroje a strojní zařízení. Co znamená zachování technických památek pro stát? Proč je nutné vynakládat často vysoké finanční objemy na záchranu technických památek?

Rámcová teoretická exkurze do oblasti části strojů a zařízení s důrazem na staré technologie a koncepce.

Seznámení se základními stavebními prvky každého stroje a každé technologie. Seznámení s některými technologiemi jako jsou tepelné elektrárny, vodní elektrárny, mlýny, cihelny, pivovary, pily, sklárny, lokomotivní depa, textilní továrny atd.

Osvětlení pojmů restaurace, konservace, rekonstrukce, renovace.

Základní zobrazení restaurátorský postup. Restaurátorský záměr, restaurátorská zpráva.

Způsoby záchranu historických strojů a zařízení.

Ukázky záchranu strojů a zařízení na konkrétních příkladech.

Ukázky naprosté likvidace unikátních strojů dokumentované na konkrétních příkladech. Z tohoto stavu vyplývající nutný zásah od pečlivé dokumentace (podchycení) technických památek až k jejich záchraně.

Způsoby dokumentace ohrožených historických strojů a strojního zařízení.

Hana Bartošová / Petra Mertová / Ondřej Merta / Šlakhamr v Hamrech nad Sázavou / Kovárna v Těšanech / Stará huť u Adamova

Představení tří technických památek s vazbou na zpracování kovu ve správě Technického muzea v Brně. Jejich historie, rekonstrukce a současné využití.

Alena Najbertová / Muzejně pedagogický potenciál mimobrněnských památek TMB s kovářskou tematikou

Technické muzeum v Brně se vedle odborné činnosti systematicky věnuje také práci s veřejností. Mimořádná pozornost je věnována zejména cílové skupině rodiny s dětmi. Muzeum pořádá speciální akce, a to jak v hlavní budově, tak na svých mimobrněnských památkách. Památky jsou pak v mezích možností ožívány ukázkami původních technologií. Pro děti jsou určena zábavně naučné stanoviště, sjednocená vždy k určitému tématu, kde se mohou aktivně zapojit.

Příspěvek představí akce, které muzeum pořádá na kovárně v Těšanech, Šlakhamru v Hamrech nad Sázavou a Staré huti u Adamova. Představeny budou jak programy s ryze kovářskou tematikou, tak i ty, které na toto téma navazují volně. Kromě popisu konkrétních uskutečněných programů se příspěvek bude zabývat také obecně problematikou pořádání akcí na externích památkách.

Jiří Hošek / Výsledky experimentální výroby replik středověkých nožů s vlnkovitými svary v kovárně v Těšanech

Nože s vlnkovitými svary patří do rodiny středověkých výkvočů působivého vzhledu a složitější konstrukce. Jejich čepele míívají ocelový břit napojený pomocí vlnkovitého svaru na středový zdobný pásek ze železa s vyšším obsahem fosforu (nejčastěji v mezích 0,5 až 1,0 % P). Dnes se tento druh kovářského svaru nepoužívá, a tak způsob výroby těchto nožů musel být objasněn experimentálně v rámci workshopu uspořádaném v Kovárně v Těšanech.

Katarína Kolíbalová / Kovárny romských řemeslníků

V příspěvku si představíme romské kovářství, které je specifické z důvodu kočovného života Romů. Kočovný způsob života udával charakter řemesla i podobu kovářských dílen. Řekneme si, zda a jak se Muzeu romské kultury podařilo získat a uchovat kovárny romských řemeslníků.

Posterové prezentace:

David Tuma / Obnova Hamru v Dobřívě a Problematika památkové ochrany Dolní huti

Poster se bude věnovat dílčím otázkám právě probíhající obnovy národní kulturní památky hamru v obci Dobřív na Podbrdsku. Stručně přiblíží problematiku průzkumu železářských areálů v dané oblasti se zaměřením na správní budovy tzv. šichtamty (např. v obcích Strašice, Holoubkov a Dobřív) a neopomene zmínit také aktuální problematiku návrhu památkové ochrany areálu Dolní huti v obci Dobřív.

Pavel Domanický / Příklady historických objektů v zájmu státní památkové péče v období 1958-2018 v Plzeňském kraji

Kovárny a hamry v Plzeňském kraji. Příklady historických objektů v zájmu státní památkové péče v období 1958-2018 v Plzeňském kraji.

Zapůjčená část výstavy Muzea romské kultury: *Putovní výstava Řemesla našich předků / SIKHLARDI BUTI – somnakuňi buši*

Kontakt:

Technické muzeum v Brně, Purkyňova 105, 612 00 Brno-Královo Pole
tel.: 541 421 411 (recepce)

Mgr. Ondřej Merta

merta@tmbrno.cz

tel. 541 421 426 / 721 079 258

PhDr. Petra Mertová, Ph.D.

mertova@tmbrno.cz

tel. 541 421 428 / 732 264 594

Workshop je součástí cyklu *Živé památky pořádaným Technickým muzeem v Brně v rámci plnění projektu NAKI II. „Průmyslové dědictví z pohledu památkové péče“ (DG16P02H029), jehož řešitelem je Územní odborné pracoviště Ostrava Národního památkového ústavu a spoluřešitelem Technické muzeum v Brně.*